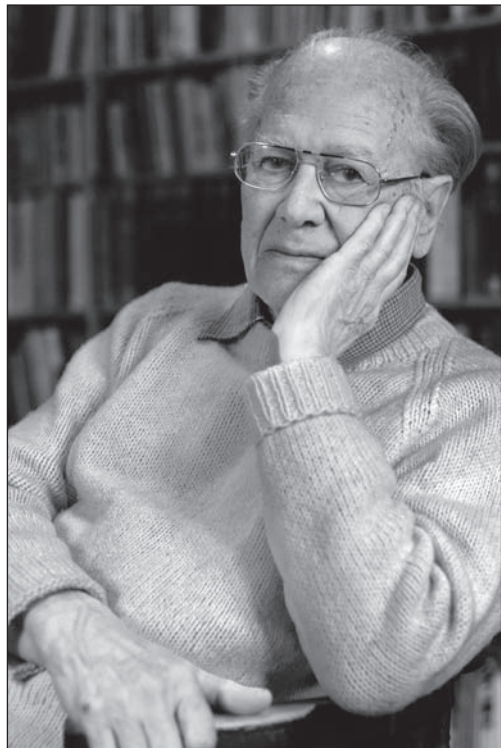

PROF. DR. SC. DUŠKO KEČKEMET

Dvanaestog svibnja 2020. godine u 97. godini života preminuo je najstariji član Društva prijatelja kulturne baštine Split (DPKB) i dugogodišnji počasni predsjednik Komisije DPKB za obnovu Splitske fontane.

Rođen je u Supetru 1923. godine. Već u Realnoj gimnaziji u Splitu i za vrijeme studija objavljuje književne sastave, pjesme i literarne prikaze u časopisima (*Preporod*, *Hrvatska mladost*) i u knjizi pjesama *Sunce i oblaci*. U Zagrebu najprije studira agronomiju. Početkom kolovoza 1944. mobiliziran je u domobransku vojsku u Prosvjetnoj bojni. Studij Povijesti umjetnosti i kulture s klasičnom arheologijom završio je 1949. godine u Zagrebu. Tu je bio zaposlen kao kustos Glip-toteke. Zbog nastalih neprilika oko zaposlenja, odlučio se vratiti u Split i posvetiti povijesti umjetnosti i kulturi Splita i Dalmacije. U Splitu je najprije radio kao kustos, pa ravnatelj Muzeja grada Splita (1949. – 1979.); nakon toga bio je ravnatelj Galerije Meštrović (1979. – 1984.) i, konačno, najprije honorarni predavač (1979. – 1983.), a potom redoviti profesor svjetske i domaće povijesti umjetnosti

Prof. dr. sc. Duško Kečkemet, foto: Tom Dubravec

na Filozofskom fakultetu u Splitu sve do umirovljenja 1993. godine. U Zagrebu je doktorirao 1970. temom o Ivanu Rendiću.

Kao umirovljenik povukao se u mir luke Bobovišća u kuću čijoj je izgradnji najviše sam pridonio i potpuno se posvetio već davno započetom znanstveno-istraživačkom radu. Započeo je s pisanjem dnevnika i uspomena još 1938. godine da bi ga povremeno prekidao i nakon 72 godine dovršio – kako je zapisao u lipnju 2010. godine. Prvi tiskani rad objavio je 1939. u *Podmlatku Jadranske straže*. Treba istaknuti da je prva njegova *Bibliografija o Splitu* objavljena u dva sveska 1955. i 1956. godine u izdanju Muzeja grada Splita, a već 2005. godine objavljuje i dopunu za razdoblje od 1996. do 2004. sa 154 nove bibliografske jedinice. DPKB je 2008. godine izdalo novu *Bibliografiju* koju je priredila Hanja Anić. Već objavom prve bibliografije postavljen je temelj za radove na obradi splitske prošlosti.

Kao ravnatelj, Muzej grada Splita unaprijedio je do respektabilne muzejske i istraživačke institucije, premda se za nj govorilo da nema perspektivu i da se u Splitu za njega jedva zna. Pokrenuo je projekt obnove Papalićeve palače i zbog toga proučavao gotičku arhitekturu (radio na arhivi i terenu Splita i Venecije), ali na kraju nije bio zadovoljan izvedbom. Pomno je prikupljao adekvatnu povijesnu kulturnu i umjetničku građu i formirao muzejske zbirke (mnogi muzejski eksponati pripadali su starim i uglednim splitskim obiteljima). Uz to je prikupio brojne knjige i formirao bogatu biblioteku muzeja s periodikom (*Novo doba* i *Slobodna Dalmacija*), te ostalim splitskim izdanjima: plakatima, planovima grada, itd. Zanesen fotografijom, u svakoj je prigodi snimao stare i nove predjele grada i okolice te pojedine detalje. Nabavljao je stare fotografije, kao i prve splitske filmove Josipa Karamana. Tako je, od par desetaka fotografija nađenih kod dolaska u Muzej, na odlasku ostavio fundus od preko deset tisuća vrlo kvalitetnih fotografija, postavivši temelje bogate fototeke. Uređivao je godišnjak u izdanju Muzeja grada, koji je obrađivao teme iz splitske prošlosti. Redovito je organizirao brojne izložbe (kulturno-povijesne, o likovnim umjetnicima i drugima), pisao kataloge s predgovorom. Svojom odlučnošću uspio je sačuvati mnoge spomenike ili njihove dijelove, koji bi najvjerojatnije bili zauvijek izgubljeni (sa Sustipanskog groblja, ulomci Monumentalne fontane i drugi važni za Split). U to vrijeme za sve djelatnosti postojali su politički cenzori, što je osjetio i dr. Kečkemet, posebno izostavljanjem objave nekih svojih literarnih radova, a konformizam nije podnosio. Održavao je brojna javna predavanja u ondašnjem

Pučkom sveučilištu. Prvi je istraživao film i kinematografiju te je napisao znanstvenu publikaciju *Počeci filma i kinematografije u Dalmaciji*.

Kao ravnatelj Galerije Meštrović, dr. Kečkemet uspio je sanirati poprilično zapušteni kompleks Galerije i Kašteleta te poboljšao odnose s Meštrovićevom udovicom. Otkupio je neke od izloženih skulptura, konzervirao drvene re-ljefe u Kašteletu, uspio je za sačuvane sadrene modele ishoditi odobrenje za lijevanje kako bi se sačuvali za budućnost. Prikupio je i sačuvao Meštrovićeve crteže i nacрте od kojih je Galerija dobila oko pet stotina, te ih popularizirao, kao i samoga autora. Sve skulpture u Galeriji fotografirao je i sačuvao najbolja umjetnikova ostvarenja. Priređivao je izložbe manjih skulptura i crteža u Splitu, Osijeku, Ljubljani, a na poziv Hrvatske kulturne zajednice i Matice hrvatske u Berlinu. Uz Kečkemetovu suradnju, krajem 1983. godine otvorena je velika retrospektivna izložba u Zagrebu. S Meštrovićem se bavio gotovo čitavo vrijeme svog aktivnog rada, a brojne knjige i druge znanstvene publikacije o njemu i o njegovoj umjetnosti Kečkemetovo su remek-djelo. Među takve spadaju: *Umjetnost Ivana Meštrovića, Brački libar* (2017.), *Život Ivana Meštrovića I-II* (2009.), *Katalog radova Ivana Meštrovića* (2019.) te *Bibliografija Ivana Meštrovića* (2020.). Jedna od najvećih Kečkemetovih zasluga jest reafirmacija Ivana Meštrovića kao našeg najvećeg kipara. Naime, početkom četrdesetih i pedesetih godina prošlog stoljeća to nije bilo ni lako ni jednostavno jer, osim što je bio emigrant, Meštroviću su za grijeh uzeti „rojalizam“ i Vidovdanski ciklus, pa hrvatski nacionalizam, nije volio komunizam, ali je bio antifašist. U članku „Hrvatska moderna plastika“ u časopisu *Urbanizam i arhitektura 1950.*, Meštrovićevu je skulpturu jako pohvalno ocijenio i tako izazvao bijes akademika Vanje Radauša i Augusta Augustinčića s posljedicom gubitka posla u Gliptoteci. Osim toga, postojala je i Krležina netrpeljivost prema njemu. Iz tog razloga mnogi su izbjegavali pisati o Meštroviću za Jugoslavensku enciklopediju, ali Kečkemet je bio njihov stalni suradnik.

Dr. Kečkemet posve se posvetio znanstvenom istraživanju kulturne baštine devetnaestog i dvadesetog stoljeća, posebno Splita i njegovih istaknutih kipara, slikara, arhitekata te urbanizma. Tako je o Ivanu Rendiću, kao o pioniru modernog kiparstva u Hrvatskoj, napisao monografiju, s popisom njegovih radova na spomenicima nekih groblja (na Sustipanu je napravio tri). Rendić je izradio projekt i izgradio poznati zvonik crkve u Ložišćima. Rendiću je posthumno tiskana Kečkemetova sintezna monografija. Temeljito je obradio i

napisao monografije o drugim kiparima poput Branislava Deškovića, Tomija Rosandića, Andrije Krstulovića, Željka Radmilovića i drugih. Jedno od njegovih važnih djela jest knjiga o prvom splitskom arhitektu i konzervatoru Vicu Andriću, zaslužnom za proučavanje i zaštitu Dioklecijanove palače, izradu projekta za obnovu Dioklecijanova vodovoda, splitskog groblja Sustipana te topografskih i arheoloških karata Salone. Dr. Kečkemet napisao je zapaženu monografiju o škotskom arhitektu Adamu koji je istraživao Dioklecijanovu palaču te radove o slikaru Cassasu i drugima. Pisao je o Juliju Bajamontiju, središnjoj figuri prosvjetiteljstva, liječniku i skladatelju.

Temeljito se bavio likovnom umjetnošću, pa je tako napisao monografiju o Emanuelu Vidoviću kojim se dugo bavio u brojnim tekstovima te o Vjekoslavu Paraću, Anti Kaštelančiću, Antunu Zupi, Mili Skračiću i drugima. Ne smije se propustiti njegovo zanimanje za Ivu Tijardovića, kojega je u monografiji afirmirao, ne samo kao velikog glazbenika nego i kao likovno uspješnog stvaratelja.

S Davorom Domančićem surađivao je u postavi Pomorskog muzeja i Muzeja hrvatskih arheoloških spomenika u Splitu, zatim Zavičajnog muzeja u Škripu na Braču te Gradskog muzeja u Trogiru.

Jedan je od rijetkih koji je istraživao i pisao o životu i djelovanju Židova u Splitu u kojem su bili ravnopravni s građanima, a svojom su aktivnošću pridonijeli razvoju grada u gospodarskom, kulturnom, graditeljskom i političkom životu. Za vrijeme NDH u Splitu većina ih je stradala u logorima, dok su talijanski okupatori spalili sadržaje sinagoge na Pjaci. Dr. Kečkemet je u monografiji o Vidu Morpurgu istakao njegovu važnu ulogu u hrvatskom narodnom preporodu, a tako i ulogu Danijela Rodriga za izgradnju lazareta koji je bio među najvećima i najbolje opremljenima u Europi, značajan za trgovinu. Pisao je o Židovskom groblju (zajedno sa Z. Efronom), osnovanom 1573. godine na Marjanu (oko 700 nadgrobničkih spomenika), koje je bilo među najstarijima u Europi i danas je sačuvano.

Borio se za Marjan koji je smatrao simbolom i plućima grada i bitnim za identitet Splita. Još prije više od 40 godina preureo je da će pojedinci imati više koristi od Marjana nego društvo u cjelini. Smatrao je da Split s povećanjem broja stanovnika treba i veće površine za rekreaciju, koje su idealne na Marjanu. Djelovao je u Društvu za zaštitu Marjana i bio je njegov član. Protestirao je zbog prevelike izgradnje najprije na Mejama, a poslije i na južnoj strani Marjana te zbog početaka bespravne gradnje. Današnja je situacija jako bliska njegovu pro-

ročanstvu. Djelovao je aktivno u Fotoklubu Split i jedan je od njegovih osnivača i izlagača na brojnim izložbama, a isto tako i u Kinoklubu.

Odlučno se suprotstavio projektu obnove izgorjelog splitskog kazališta Božidara Rašice, po kojemu bi gledalište ostalo bez tradicionalnih loža, zamišljeno kao polivalentna dvorana. Zahtijevao je obnovu tradicionalnog gledališta koje je na koncu tako i uređeno.

Napisao je knjigu *Stara Splitska bolnica* (1964.) povodom 170 godina njezina postojanja, a 1987. kao suradnik prof. dr. Lj. Kraljevića *Stoljeće zdravstva Splita*. Pisao je i o povijesti lazareta i epidemiji kuge.

Ako se pročitaju samo naslovi iz knjige *Borba za grad*, koja sadrži objavljene i neobjavljene članke najviše iz *Slobodne Dalmacije* od 1951. do 1993. godine (u knjizi su tiskana 144 članka), vidi se da je pisao vrlo kritički o aktualnim događanjima koje je Split proživljavao u svom razvitku pod raznim vlastima, bilo zbog interesa pojedinaca ili raznih grupnih interesa i/ili politike. Pokazao je izrazitu osjetljivost na neracionalno korištenje prostora, narušavanje autohtonog urbanizma i spomenika kao i drugih vrijednosti grada, pa je zato kritički nastupao pri donošenju urbanističkih i prostornih planova i izražavao neslaganje s konzervatorima. Tako je npr. kritizirao gradnju nebodera, koji su niknuli u različitim dijelovima grada i pokvarili vizuru Splita. Koristio je javne medije, jer je htio brzo informirati građane što se namjerava raditi u njihovu gradu. Njegova je kritika bila dobronamjerna, a uz nju je imao argumentirane prijedloge za rješenja. Logično je da ga političari nisu voljeli, ali i neki iz njegove struke, jer je svojim načinom rada stalno ukazivao kako se treba ponašati intelektualac i znanstvenik. U prvim svojim godinama rada za beskompromisno iskazivanje stavova trebalo je imati hrabrosti, a on ju je stvarno imao kao istinski intelektualac i znanstvenik, jer su mu znanstvena i umjetnička načela bila jača i iznad političkih i ideoloških stavova. Koristio je i ostale medije, a naročito Radio Split gdje je često nastupao u vrlo sadržajnim emisijama.

Još 1979. god. tražio je obnovu Monumentalne fontane na splitskoj Rivi i isticao njenu spomeničku, povijesnu, ambijentalnu i urbanističku vrijednost te valorizirao i umjetničku. Ona je bila sastavni element historicističkog sklopa zapadne Rive, a građani su konsensusom prihvatili financiranje njene izgradnje. Taj je sklop bio iskorak u civilizacijske vrijeme Europe i Split je postao europski (mali) grad. Dakle potpuno suprotno „razlozima“ njezina barbarskog rušenja 1947. godine. Prvi je ustao protiv omalovažavanja historicističkog stila u kojem

je građena a ubrzo je postao cijenjen kao i ostali stilovi. Bio je najkompetitivniji zagovornik obnove Monumentalne fontane, o čemu je pisao nebrojeno puta. Godine 1994. napisao je knjižicu *Splitska fontana* potkrijepljenu obilnom dokumentacijom i time opovrgnuo brojne proizvoljne i neutemeljene priče o Fontani. U knjižici je objektivno prikazao zasluge dr. Antonija Bajamontija, jednog od najboljih splitskih gradonačelnika. Komisija za obnovu Splitske fontane DPKB u njemu je imala najboljeg poznavatelja i promicatelja obnove. Zapadni dio Rive dobio je sadašnje konture zahvaljujući baš gradonačelniku Bajamontiju, ali i maršalu Marmontu prije toga. Obojici je dr. Kečkemet napisao monografije.

Dr. Kečkemet javno se i odvažno protivio rušenju starog splitskog groblja Sustipana. Njegov prijedlog da se barem sačuva spomenički dio groblja u kojem su kipari Rendić, Meštović, Rosandić, Carrara i Ferraronia izradili nadgrobne spomenike, a bilo je bogato i ostvarenjima splitskih klesara i kovača, jednostavno je ignoriran, pa je sve završilo devastacijom tog povijesnog spomenika. „Sonatom za staro groblje na Sustipanu“ Tonči Petrasov Marović otvoreno mu je dao podršku. Za Sustipan je postojala loša dokumentacija te je dr. Kečkemet prije njegova uništenja osobno fotografirao grobnice i natpise na njima (čuvaju se u Muzeju grada), a još je svojom knjigom *Splitsko groblje Sustipan* osigurao pisanu i fotografsku dokumentaciju, koja je groblje sačuvala od zaborava i otkrila nezapamćeno nasilje nad baštinom. Isto tako, žestoko je kritizirao uništenje čuvenog splitskog lazareta, zapravo njegovih ostataka nakon savezničkog bombardiranja u Drugom svjetkom ratu, a pogotovo gradnju Turističke palače na tom mjestu.

Bio je jako osjetljiv na projekt i realizaciju obnove središnjeg dijela splitske Rive arhitektonskog studija 3LHD, pa je napisao „Rekvijem za splitsku Rivu“ (časopis *Kulturna baština*, 2007.). S tako izvedenom obnovom nije se mogao pomiriti jer je Riva za njega bila najosebujnije i najcjelovitije istaknuti identitet koji i danas predstavlja urbanu tradiciju grada i s tom se slikom razlikuje i odlikuje od ostalih gradova. Štetan bi bio gubitak osobenog tradicionalnog identiteta koji nije tek balast prošlosti, nego bitna kvaliteta suvremenog života, smatra dr. Kečkemet. O tome i o narušavanju tradicionalnog gradskog obilježja detaljno je analizirao u knjizi *Suton Splita* (2009.). Nakon dobivanja državne nagrade za znanstvena dostignuća, napisao je u rujnu 2011. u *Universitasu* (hrvatske sveučilišne novine) poduži članak „Zašto sam volio Split“ s detaljnim, jednostavnim i argumentiranim obrazloženjem iz kojega su građani mogli puno toga saznati, a ako ništa drugo, to da je Split

imao Statut (od 1312. god.) koji je važio punih 500 godina i da u Splitu nije bilo vještica niti kmetova.

Davao je snažnu podršku osnivanju DPKB-a 1971. godine, pa je održao inauguracijsko predavanje 18. veljače 1972. Bio je dugogodišnji član redakcijskog odbora časopisa *Kulturna baština* u kojem je publicirao velik broj radova. Često je nastupao u medijima u svoje ime i u ime Društva, a najčešće na Radiju Split. Uvijek je bio spreman na razgovor, konzultacije i savjete, posebno s članovima Društva, kao i za rasprave o urbanim i baštinskim problemima grada.

Bio je sretan i zadovoljan kada je saznao da se tiska zadnje, ali jedno od njegovih kapitalnih djela *Utvrde Splita*, koje upotpunjuje njegov opus. Njegovu svečanu promociju, nažalost, nije doživio.

Prof. dr. Duško Kečkemet u dva je sveska knjige *Zapisi i sjećanja* (2014.) napisao da ga je privlačila povijest života u pojedinim vremenima i sredinama, bavljenje ljudi, običaji, istaknute ličnosti na znanstvenom, kulturnom, književnom i umjetničkom polju. Kaže da je volio osjetiti duh vremena i ritam života pojedine sredine. Opredijelio se za proučavanje prošlosti i suvremenih problema Splita, a tek donekle i ostale Dalmacije. Smatra da ga je spasio znanstveni rad, iako je uvijek žalio što nije mogao dalje stvarati na literarnom polju. Split je po njemu postajao sve manje urban, a sve više ruralan, sa sve manjim zanimanjem za prošlost, za kulturnu i umjetničku sadašnjost. Htio je nove stanovnike podučiti o baštini i učiniti ih integralnim dijelom grada, što bi bilo u suglasju s mišljenjem dr. Cvita Fiskovića kako građani trebaju štititi svoju kulturnu baštinu jače od zakona i konzervatora. Osim toga, smatrao je da se duša grada očituje u tradiciji.

Ostavio nam je prof. dr. sc. Duško Kečkemet velebni opus povijesne, kulturne i umjetničke baštine Splita (ali i Brača i Dalmacije), posebno devetnaestog i dvadesetog stoljeća, najbolje prezentiran u bibliografiji bračkog zbornika *Duško Kečkemet i Brač* 2018. Napisao je više od 70 knjiga, 200 znanstvenih i više od 1000 popularno-znanstvenih radova, enciklopedijskih napisa, kataloga i prikaza, izložaka, udžbenika, priručnika itd. Bio je član mnogih radnih tijela na republičkoj razini, ali i član još brojnijih hijerarhijski niže rangiranih. Dobitnik je brojnih nagrada, poput godišnje Nagrade grada Splita (1969.), a isto tako i Zagreba (1983.), Nagrade za životno djelo grada Splita (2005.), zatim županije Splitsko-dalmatinske, Nagrade Slobodne Dalmacije, Reda Danice

hrvatske Ministarstva kulture (1998.), Državne nagrade za znanstvena dostignuća na području humanističkih znanosti Sabora RH (2011.), Hrvatskog društva povjesničara umjetnosti Hrvatske (2011.) te Viteza francuskog reda umjetnosti i književnosti (1982.), uz brojne druge i nagrade i priznanja.

Moglo bi se reći da mu je njegova uža obitelj bila uigrani tim, pa je tako supruga Smilja bila od neprocjenjive pomoći, jer je u početku sve radove tipkala na pisaćem stroju, a poslije na računalu. Sigurno je natipkala na desetke tisuća stranica i obavljala veći dio poslova potrebnih za publiciranje radova. Kćerka Ana skenirala je i tehnički dotjerivala brojne ilustracije i fotografije, a sin Radovan radio sve što je bilo u vezi s engleskim jezikom.

Sigurno je da je dr. Kečkemet jedan od naših najzaslužnijih znanstvenika, koji je svestrano istraživao i ispisivao tisuće i tisuće stranica brojnih radova. Trudio se da mu oni odišu objektivnošću, da budu što je moguće bolje dokumentirani, da budu jednostavni, razumljivi i jasni. Krasila ga je poticajna radoznalost znanstvenika i intelektualca, koja je omogućila raznovrsnost i širinu istraživanja sve do detalja, što je dodatna vrijednost tog neponovljivog polihistora. Bio je neumoran, zahvaljujući ustrajnosti i sustavnosti. Tako je npr., proučavajući Ivana Meštrovića tijekom najvećeg dijela svog aktivnog rada, objavio toliko znanstvenih radova o njemu da bi već to bilo dovoljno za cijeli radni vijek. Ranim formiranjem bibliografije o Splitu (dva sveska 1955. i 1956.) osigurao je temeljni izvor i pristup sebi i svima onima koji su istraživali kulturnu baštinu Splita.

Njegov je odlazak nenadoknadiv gubitak, a bez njegova djela povijest Splita, Brača i Dalmacije bila bi znatno siromašnija. Svojim minucioznim, čestim i beskompromisnim načinom rada i življenja, postao je mnogima uzor i ostavio je duboki i neizbrisiv trag još za života, posebno na educiranju studenata i na zdušnoj pomoći na izradi brojnih diplomskih radova. Budući da je ostavio tako golemo povijesno kulturno i umjetničko djelo, ono se neće moći izostaviti kada se bude pisalo ili raspravljalo o događajima iz 19. i 20. stoljeća kulturne baštine Splita, ali i Brača i Dalmacije. Stoga će njegovo djelo kao uzor biti stalno prisutno u radu Društva prijatelja kulturne baštine Split.

prim. mr. sc. Ante Tukić, dr. med.